

NHỮNG CƠ SỞ ĐỂ ĐẾN NĂM 2020 MEXICO CÓ THỂ TRỞ THÀNH QUỐC GIA PHÁT TRIỂN

Nguyễn Hồng Sơn
Viện Nghiên cứu Châu Mỹ

Sau khi gia nhập NAFTA, nền kinh tế Mexico có nhiều khởi sắc, ngày càng tiến bộ. Báo giới cho rằng, NAFTA đã dần dần biến Mexico thành một nước công nghiệp làm được nhiều mặt hàng có khả năng cạnh tranh mạnh trên thị trường thế giới. Hiện nay Chính phủ Mexico đặt mục tiêu: cả nước phấn đấu hết mình trong lĩnh vực sản xuất kinh doanh, phát triển kinh tế - xã hội để đến năm 2020 Mexico có thể trở thành quốc gia có nền kinh tế phát triển.

Cơ sở của mục tiêu này là những thành tựu phát triển kinh tế - xã hội Mexico đã đạt được và thế mạnh của một số ngành kinh tế đã đóng góp nhiều cho phát triển kinh tế - xã hội trong thời gian qua và có thể được phát huy tốt hơn trong thời gian tới để cùng các ngành kinh tế khác biến mục tiêu ước mơ của chính phủ thành hiện thực.

Trước hết xin nói về ngành chế tạo ô tô. Công nghiệp sản xuất ô tô Mexico trong thời gian qua đã tạo được nhiều công ăn việc làm, góp phần giảm thất nghiệp, đem lại nhiều thu nhập cho đất nước. Năm 2007, ngành này đã sản xuất được 1.416.600 ô tô các loại; tăng 4 lần so với 20 năm về trước. Đạt được như vậy là do vốn nước ngoài đầu tư vào ngành này ngày một tăng. Năm 1997 hãng Volkswagen của Đức bắt đầu đặt cơ sở sản xuất ô tô của mình ở Mexico nhằm khai thác tài nguyên và

nhân công rẻ mạt ở xứ sở này, chủ yếu để xuất khẩu. Quyết định này của hãng đã thành công bởi lượng ô tô xuất khẩu, tiêu thụ vượt dự kiến.

Do vậy, năm 2002 Volkswagen đầu tư thêm trên 10 tỷ USD để đổi mới và hiện đại hoá công nghệ, riêng bộ phận sản xuất các linh kiện và phụ tùng ghép bộ còn được đầu tư 6-7 tỷ USD để hiện đại hoá và đẩy nhanh tiến độ sản xuất các phụ tùng ô tô. Như vậy ngành này đã thu hút được 13,4% nhân lực của ngành công nghiệp gia công chế biến. Trong 10 năm qua lao động làm ở các bộ phận sản xuất phụ tùng, linh kiện lắp ghép đã tăng 2 lần từ 200 ngàn lên 470 ngàn người.

Tăng mạnh nhất là ở lĩnh vực xuất khẩu. Nếu năm 1988 lượng ô tô xuất khẩu chỉ chiếm 41% số ô tô làm ra ở Mexico, thì năm 2007 - chiếm 80%, đem lại cho đất nước 43 tỷ USD. Nhờ vậy số doanh nghiệp Mexico tham gia sản xuất phụ tùng linh kiện ô tô tăng lên, tạo được nhiều công ăn việc làm.

Hãng Nissan có hai chi nhánh sản xuất ô tô ở Mexico. Nếu trước đây 10 năm, hai chi nhánh này mua không quá 50% phụ tùng, linh kiện do các doanh nghiệp Mexico làm ra, thì năm 2007 mua tới 60-70% linh kiện, phụ tùng ô tô do người Mexico làm ra. Hiện nay ngành ô tô Mexico chủ yếu chỉ phải nhập những linh kiện, phụ tùng ô tô phức tạp.

Sau khi Mexico gia nhập khu vực mậu dịch tự do Bắc Mỹ (NAFTA),

thì một số phần việc của doanh nghiệp ô tô Mỹ từ Rio-Granda chuyển về phía Nam, biên giới Mexico - Mỹ vì nhân công ở vùng biên giới Mỹ - Mexico chênh nhau 6 lần. Do vậy ngay cả chi phí sản xuất cao ở Mỹ, thì doanh nghiệp ô tô Mỹ ở vùng này cũng không bị phá sản. Không phải ngẫu nhiên mà vào năm 2005 hãng Toyota (Nhật Bản) đã chọn biên giới Mexico và bang Texas (Mỹ) để đặt cơ sở sản xuất ô tô của mình. Nhờ vậy ngành chế tạo ô tô của Mexico phát triển mạnh.

Những tập đoàn ô tô nổi tiếng của Mỹ đều đặt cơ sở chế tạo ô tô ở Mexico để khai thác tài nguyên và nhân công rẻ mạt ở đây, trong đó phải nói đến hãng Ford, General Motors và Chrysler. Thoả thuận mậu dịch tự do Bắc Mỹ (NAFTA) đã biến công nghiệp Mexico thành ngành công nghiệp định hướng xuất khẩu.

Số lượng ô tô Mexico xuất khẩu được nhiều trước hết là do Mexico ký được một loạt hiệp định thương mại song phương với Nhật, EU và MERCOSUR, sau nữa, là nhờ đồng USD bị mất giá so với đồng EU và đồng Yên Nhật. Nhờ vậy mà ô tô Mexico tiêu thụ được nhiều ở châu Âu và châu Á.

Hãng Volkswagen đã bán được trên 60% số ô tô sản xuất ở Mexico cho các nước ngoài NAFTA. Còn Nissan bắt đầu bán ô tô "Tiida" - loại mới, cho EU với số lượng vượt dự kiến.

Nếu lĩnh vực xuất khẩu ô tô đạt kim ngạch ngoài mong đợi, thì thị trường nội địa lại phát sinh mâu thuẫn giữa ô tô sản xuất trong nước và ô tô nhập khẩu của Mỹ. Sở dĩ như vậy là do phần lớn ô tô nhập của Mỹ là ô tô đã qua sử dụng, do vậy giá rẻ hơn giá ô tô mới sản xuất trong nước, hợp với túi tiền của người thu nhập

trung bình, cho nên tiêu thụ được nhiều hơn ô tô sản xuất trong nước.

Theo thoả thuận gia nhập NAFTA, hạn cuối cùng phải mở cửa thị trường cho ô tô nước ngoài vào Mexico là hết năm 2009, nhưng 2005 Mexico đã cho phép nhập ô tô đã qua sử dụng. Do vậy, trong thời gian 2006-2007, mỗi năm ô tô loại này nhập vào Mexico là trên 1 triệu chiếc. Vì thế ô tô mới sản xuất trong nước năm 2007 chỉ tiêu thụ được ở thị trường nội địa là 288.700 chiếc, mức thấp nhất kể từ năm 1988. Giảm mạnh nhất là loại ô tô 2 cửa 4-6 chỗ ngồi. Đây là loại ô tô được đông đảo những người thu nhập thấp sử dụng. Hiện nay trên thị trường ô tô nội địa, nhu cầu mua ô tô loại này giảm khoảng 15-20%.

Ở Mỹ những ô tô đã sử dụng, vận hành trong 10 năm bị xếp vào loại ô tô nguy hiểm, không an toàn cho người lái, vì vậy không được sử dụng ở Mỹ. Những ô tô loại này thường được du nhập vào Mexico. Vấn đề là phải kiểm tra chặt chẽ chuẩn mực an toàn và lượng khí thải của ô tô này để vừa bảo đảm môi trường, vừa an toàn cho người điều khiển, nếu không có thể ảnh hưởng xấu đến ngành du lịch - ngành dùng nhiều ô tô đưa, đón khách du lịch tham quan, nghỉ mát ở các vùng miền của Mexico.

Trong năm 2007 nếu ngành sản xuất ô tô mang lại cho đất nước 43 tỷ USD, thì ngành du lịch mang lại 12,9 tỷ USD, nhiều hơn năm 2006 - 50%. Hiện nay hàng năm du khách nước ngoài vào Mexico khoảng 21,4 triệu lượt người. Do vậy, Mexico được xếp thứ 7 thế giới và thứ 2 khu vực về số du khách nước ngoài vào tham quan.

Mexico có nhiều danh lam, thắng cảnh hấp dẫn du khách trong nước và nước ngoài. Nhưng nơi nổi tiếng và

thu hút nhiều du khách du lịch đến nghỉ ngơi, giải trí là khu an dưỡng Cancun, được xây dựng đầu thập niên 70 của thế kỷ XX.

Năm qua chính phủ cho phép hãng du lịch Fonatur toàn quyền giải ngân để phát triển ngành kinh tế du lịch trong tương lai. Do vậy hãng đã có kế hoạch đưa du khách đến tham quan nghỉ mát ở vùng Uatulco thuộc khu nghỉ mát ở Thái Bình dương.

Đi đôi với kinh tế du lịch là ngành kinh doanh khách sạn. Trong thời gian qua, đầu tư lớn vào ngành kinh doanh khách sạn phải nói đến các nhà đầu tư Tây Ban Nha. Năm 2007, vốn đầu tư vào ngành này là 3,5 tỷ USD, tăng 11% so với năm 2006. Số tiền này được dùng xây dựng ba sân bay mới, tạo điều kiện thuận lợi cho du khách đến tham quan, nghỉ mát, an dưỡng ở ba khu du lịch nổi tiếng Mexico là: Peniasca, Ensenada và Tulum.

Mexico có lợi thế về dân số không bị lão hoá nhiều so với Mỹ và Canada. Do vậy hàng ngàn người Mỹ, người Canada nghỉ hưu hay thôi nghề kinh doanh sang Mexico nghỉ ngơi, an dưỡng tuổi già được dân Mexico phục vụ tận tình.

Hãng Fomatur cho biết, năm 2007 hãng đã thu được 7 tỷ USD về tiền bán, cho thuê các căn hộ, biệt thự cho du khách trong nước và nước ngoài nghỉ ngơi, an dưỡng. Dự kiến, cứ đà này, đến năm 2012 - hãng có thể thu được 17 tỷ USD tiền bán và cho thuê nhà nghỉ.

Hiện nay, 80% số khách sạn ở Riviera Maya thuộc loại 5 sao. Năm 2007 số du khách đến vùng này tăng 22%, nhiều hơn 10 lần so với 20 năm về trước. Phần lớn các khu nghỉ mát đều có biệt thự và sân golf dành cho du khách nhiều tiền. Yếu tố quan

trọng để thu hút du khách nước ngoài là tinh thần sẵn sàng phục vụ du khách tận tình của dân Mexico, kể cả dịch vụ cao cấp.

Các nhà kinh tế cho rằng, nếu các khu du lịch, nghỉ mát an dưỡng nổi tiếng của Mexico như Acapulco, Cancun và Riviera Maya,... có hệ thống giao thông, cung cấp điện nước, môi trường sạch sẽ, tốt hơn, thì có thể còn thu hút được nhiều du khách đến các nơi này vì cuộc sống của nhiều người Mỹ Latinh và vùng NAFTA đang ngày càng được nâng cao.

Nói đến tiềm năng kinh tế của Mexico phải nói đến ngành công nghiệp khai thác và chế biến dầu mỏ, vì Mexico được coi là một trong những quốc gia khai thác, xuất khẩu dầu mỏ hàng đầu thế giới. Hàng năm công nghiệp dầu mỏ cung cấp gần 1/3 thu nhập ngân sách nhà nước.

Có thể nói rằng, lợi thế lớn nhất trong 10 năm qua của Mexico là giá dầu mỏ thế giới leo thang liên tục, đỉnh cao là vào ngày 11/7/2008 - lên tới 147,24 USD/thùng, rồi xuống dần, đến ngày 10/10/2008 - còn 77,7 USD/thùng và đến ngày 24/10/2008 - còn 64,75 USD/thùng - đây là mức thấp nhất kể từ ngày 10/9/2007. Giảm mạnh như vậy chủ yếu là do thị trường chứng khoán thế giới lâm vào khủng hoảng trầm trọng, kể từ cuộc đại suy thoái kinh tế thế giới hồi đầu thế kỷ XX (1929-1933). Khủng hoảng thị trường chứng khoán thế giới lần này bắt nguồn từ sự sụp đổ thị trường tín dụng thế chấp Mỹ, nổ ra vào tháng 7/2007, gây hiệu ứng dây chuyền, lan toả sang thị trường tài chính phố Wall, làm một số tập đoàn tài chính ở đây lâm vào phá sản, ảnh hưởng xấu đến kinh tế toàn cầu, nhất là đến các nền kinh tế phụ thuộc nhiều vào Mỹ, do vậy hàng hoá làm ra

không tiêu thụ được, sản xuất thế giới đình đốn, dầu mỏ khai thác được khó tiêu thụ, bán ra không hết, làm giá dầu giảm dần. Báo giới cho rằng, cứ đà này, năm 2009 giá dầu thế giới còn có thể xuống xung quanh 60 USD/thùng.

Tuy nhiên, các chuyên gia Financial Times cho rằng, kim ngạch xuất khẩu dầu mỏ Mexico năm 2008 vẫn có thể tăng thêm ngoài dự kiến khoảng 1,2-2% GDP của Mexico. Số thu thêm này cho phép chính phủ có tiền giải ngân cho chương trình trợ giúp người nghèo để giảm khó khăn trong sinh hoạt vì giá lương thực, thực phẩm tăng và vì lạm phát cao. Chính phủ dự kiến mỗi năm dành 19 tỷ USD để trợ giúp người nghèo. Lạm phát Mexico từ tháng 6/2007 đến tháng 5/2008 tăng lên tới 4,95%, nhưng vẫn còn thấp so với nhiều nước khu vực Mỹ Latinh.

Vấn đề khó khăn nhất để Mexico tăng được sản lượng dầu mỏ khai thác hiện nay là tập đoàn dầu mỏ nhà nước Pemex không có khả năng về mặt công nghệ cao và về lĩnh vực thiết kế, lắp đặt các ống dẫn dầu lớn, nằm sâu dưới mặt nước ở vùng vịnh Mexico. Kết quả là sản lượng dầu do Pemex khai thác bình quân trong 24 giờ trong tháng 4/2008 chỉ đạt 2,8 triệu thùng so với 3,4 triệu thùng cùng kỳ năm 2004.

Đó là chưa kể trữ lượng dầu dự đoán có thể bị giảm nhanh hơn ý muốn, làm đau đầu các chính khách và nhà khai thác dầu mỏ Mexico đặt nhiều hy vọng vào lĩnh vực kinh tế này. Theo tài liệu công bố tháng 10 năm 2007, trữ lượng dầu mỏ Mexico hiện nay chỉ còn khoảng 14,7 tỷ thùng so với 20,1 tỷ thùng dự đoán năm 2002. Do vậy hiện nay buộc Mexico phải nhập một số sản phẩm dầu mỏ

để đáp ứng nhu cầu trong nước. Riêng mặt hàng xăng phải nhập tới 40%, nhu cầu trong nước vì thiếu vốn đầu tư vào lĩnh vực tách lọc dầu, tinh chế thành xăng.

Các nhà kinh tế cho rằng, nhà nước cấm tập đoàn Pemex thành lập các xí nghiệp liên doanh với nước ngoài trên cơ sở chia sẻ rủi ro với người thứ ba là một sai lầm. Làm như vậy sẽ khiến cho Pemex không thể tiếp cận trực tiếp với công nghệ tiên tiến, vốn và bí quyết quản lý của nước ngoài. Đây là những yếu tố cần thiết để mở rộng công tác thăm dò, tìm kiếm các mỏ dầu mới, để khai thác tốt các mỏ dầu hiện có.

Đa số các nhà địa chất Mexico cho rằng, phần lớn các mỏ dầu trữ lượng lớn lại nằm sâu dưới đáy biển Mexico, điều kiện khai thác hết sức phức tạp, đòi hỏi kỹ thuật hiện đại, vốn lớn. Hiện nay tập đoàn Pemex đang quản lý và khai thác một trong những vùng dầu mỏ lớn trên thế giới - vùng Cantaren nằm ở thềm lục địa phía Đông Mexico.

Chính phủ Mexico hy vọng phần lớn (khoảng 40%) thu nhập ngân sách sẽ dựa vào thu nhập của tập đoàn Pemex. Báo cáo về tình hình khai thác dầu mỏ ở các vùng vịnh và thềm lục địa Mexico vừa công bố cho biết, trong thời gian 2004-2007, Mexico đã thực hiện mỗi năm trên 67 mũi khoan thăm dò, nhưng chỉ có 6 mũi khoan ở độ sâu trên 500m vào lòng đất dưới đáy biển là có dầu.

Báo giới cho biết, để phát huy tinh thần chủ động, sáng tạo trong sản xuất kinh doanh dầu mỏ, Tổng thống Mexico, ông Calderon dự kiến giao cho tập đoàn Pemex nhiều quyền tự quản về tài chính và quản lý hoạt động sản xuất kinh doanh. Do vậy người ta hy vọng rằng, Pemex sẽ có

điều kiện mở rộng hoạt động của mình, sẽ ký được nhiều hợp đồng hợp tác liên doanh với nước ngoài. Và như vậy, sẽ thu hút được vốn đầu tư, công nghệ hiện đại và cả bí quyết quản lý của nước ngoài, làm cho ngành dầu

mỏ Mexico có nhiều khả năng đáp ứng được nhu cầu tiêu dùng trong nước và xuất khẩu.

Sau đây là một số chỉ tiêu phản ánh tình hình phát triển kinh tế - xã hội Mexico trong thời gian qua:

Chỉ tiêu	Năm			
	2004	2005	2006	2007
GDP (% tăng)	4,4	3	4,8	3,3
Tổng GDP (tỷ USD)	684	768	840	893
GDP/người (USD)	6.510	7.230	7.820	8.240
Lạm phát (%)	5,19	3,3	4,05	3,76
Thất nghiệp (%)	3,9	3,6	3,6	3,7
Kim ngạch nhập khẩu (tỷ USD)	197	222	256	284
Kim ngạch xuất khẩu (tỷ USD)	188	214	250	272
Nợ nhà nước (không kể lãi) (% GDP)	-	24,2	20,3	-

Báo giới cho biết, trong bốn nền kinh tế đang phát triển nổi trội lớn cả về diện tích (DT) và dân số (DS) hiện nay như Trung Quốc (DT - 9,597 triệu km²; DS - 1,3 tỷ người năm 2007); Ấn Độ (DT - 3,27 triệu km²; DS - trên 1 tỷ người); Brazil (DT - 8,5 triệu km²; DS - 189,3 triệu người) và Mexico (DT - 1,9725 triệu km²; DS - 108 triệu người), thì GDP/người của Mexico là tăng ổn định và cao hơn cả. Ví dụ, trong năm 2007, nếu GDP/người của Brazil là 6.900 USD so với 5.700 USD năm 2006, thì của Mexico là 8.240 USD so với 7.820 USD năm 2006; còn theo tính toán của Pricewaterhouse Coopers, đến năm 2025 Trung Quốc

có thể có nền kinh tế lớn nhất toàn cầu, nhưng đến giữa thế kỷ XXI GDP/người của Trung Quốc (tính theo sức mua của đồng nội tệ) mới có thể lên tới 5.300 USD, còn của Ấn Độ lúc đó mới có thể lên tới 2.700 USD.

Do vậy, báo giới cho rằng, cứ đà ổn định chính trị - xã hội, dân số và tăng trưởng kinh tế như hiện nay, hy vọng tới năm 2020 Mexico sẽ là con chim đầu đàn trong nhóm bốn nước này, trở thành quốc gia có nền kinh tế phát triển như mục tiêu của chính phủ đặt ra hiện nay ■

Nguồn: Biki các số 59, 79 và 86/2008.